

Dóra László

Ismeretterjesztés Wohlleben módra

A 2019-ben magyarul is megjelent Erdei kalauz című könyvben Peter Wohlleben – aki egyébiránt gyakorló német erdészmérnök –, a könyvpiac természettel kapcsolatos könyveitől eltérően valami újat és szokatlant alkotott. Gyakorlati szakemberként Wohlleben nézőpontja teljesen eltérő az ismert tudósokétól. A szerző belülről látja az erdő életét és működését, ennek megfelelően minden ott zajló folyamatot az ökoszisztéma rendszereként képes értelmezni és magyarázni. Hasonló megközelítést talán csak David Attenborough tud hitelesen közreadni a népszerű és a világ minden pontján elismert természetkutatók közül. Ha a tudományos oldaláról közelítjük meg az előbb említett szerzőket, azt lehet mondani, az ökológiát (élőlények és környezet viszonyát) és ezzel kapcsolatban a zoológiát és a botanikát is egyaránt érthetően, összefüggéseikben és logikai kapcsolataikban mesélik el, szemléletes példákon keresztül. Ennek az informatív tudománypopularizáló stílusnak eredeti könyve Wohlleben alkotása. Méltó honfitársa olyan természettudósoknak az első német biológusok közül, mint Brehm vagy éppen Humboldt.

A német származású erdész 1964-ben született, és már kiskora óta természetvédő akart lenni. Életének és munkájának nagy részét egy a belga-német határhoz közeli kis faluban, Hümmelben végezte, itt is kezdett neki az írásnak. Az Eifel-hegységben található erdészet úgy tűnik fel könyveiben mint egy kis érintetlen és meghitt vadon a civilizáció mellett. Ez az idilli kép a szerző több könyvében is egyértelműen megjelenik, leírásaival mindenkit képes magával ragadni, érezni lehet szavai mögött a vadon hangulatát, színeit és illatát. Óriási gyakorlati tapasztalattal bír, megfigyelései aprólékosak, továbbá megunhatatlanok, és kíváncsiságot ébresztenek a könyv olvasásakor.

Wohlleben tizenöt könyvéből eddig öt jelent meg magyarul. Első könyvét – *A fák titkos élete* – 2016-ban adták ki itthon, és azonnal az eladási listák élére tört csakúgy, mint a világ többi országában. A mű sikerét az is alátámasztja, hogy a megjelenése után német nyelvű dokumentumfilm készült belőle.

Magyarországon az első kötetét *Az állatok érzelmi élete*, majd *A természet rejtett há-
lózata*, követte, aztán egy gyerekeknek szánt könyv került kiadásra Wohlleben-től
Érted a fák nyelvét? címmel. A Park Kiadó egy egész kis sorozatot szentelt az
erdész könyveinek, egységes könyvborítókkal, könnyen kézbe vehető méretben.
Csupán az utoljára említett kiadvány lóg ki a sorból, de az egy igazi képeskönyv,
viszonylag kevés, de lényegre törő szöveggel, kifejezetten gyerekeknek, amit a
Kolibri Kiadó gondozott. A többi művet kizárólag egyetlen kritika érheti: a ké-
pek és rajzok hiánya. Talán pár darabot érdemes lett volna közreadni, mondjuk a
szerző sajátjai közül – bár meg kell jegyezni, hogy a leírások olyan szemléletesek,
hogy még így is teljes átéléssel forgatható a könyv.

Wohlleben sikerét főként a különleges témáinak köszönheti, amelyekkel mág-
nesként vonzza a természet rajongóit. Az irodalomtörténetben eddig viszony-
lag kevés embernek adatott meg, hogy ilyen rövid idő alatt ilyen népszerű és jó
tollú író lett. Összehasonlítási alapként lehet említeni a brit szerzőket, például
Gerald Durrellt. Ő az állatgyűjtő és fajmentő körútjairól írt számos – humortól
sem mentes – könyvet, és ezeken keresztül hívta fel a figyelmet az élővilágra. A
korábban említett Attenborough a BBC-nél befutott karrierjét használja fel a ter-
mészeti környezet bemutatására és az élővilág népszerűsítésére. James Herriott,
az angolok másik nagy kedvence pedig a múlt századi yorkshire-i tájat használta
díszletül egy állatorvos hétköznapi kalandjainak bemutatásához, angol humorral,
vagy inkább iróniával. Mindegyik szerző sajátos témákat választott, amelyeket
egyéni stílusban dolgozott fel. Ez mindannyiuk sikerének záloga.

Biztos, hogy Wohlleben mögött is áll egy jó olvasószerkesztő, ugyanis az első
könyveiben néha kicsit botladozik a gördülékeny stílus, de német eredetiben ez
nem észlelhető különösebben. Lehet, hogy csak a magyar fordítónak kellett egy
kicsit megszokni az elbeszélői stílust, amely ugyanakkor figyelemre méltó tudni-
valókat közöl.

Wohlleben kiapadhatatlan mesélőkedvvel rendelkezik, és könyvének címéhez
tökéletesen igazodva kalauzolja az olvasót. Stílusa mára már kiforrott, olvasmá-
nyos és könnyed, továbbá az első betűtől az utolsóig érdekes tud maradni komoly
témákról értekezve is. Az edutainment, vagyis a szórakoztatva oktatás jegyében
alkot, a szöveg szerkezete és nyelvezete közérthető minden korosztály számára,
függetlenül a végzettségének szintjétől. Ezen túlmenően a fejezetek aránylag rö-
videk, nem terheli meg az olvasót egyszerre sok információval, viszont azokat
szemléletesen és következetesen mutatja be. Az egyes részek ennek megfelelően
didaktikusak, tartalmazzák a pszichológiából ismert aha-élményt, megerősítik a
felfedezés élményét egy-egy nagyon fontos kérdéskörrel kapcsolatban. Különö-
sen a most felnövekvő gyerekek esetében kiemelt jelentőségű ez, mert a felfede-
zés élménye további motivációs erővel hat az ismeretszerzésükre.

Fejezetről fejezetre halad könyveiben Wohlleben, az egyes témák nem váll-
nak el egymástól teljesen, ez is elősegíti, hogy az olvasók is képesek legyenek

egységben látni a könyv egész tartalmát. A fejezetek mindig egy-egy közismert, de nem feltétlenül „jól tudott” tárgykört járnak körbe. Olvashatunk az Erdei kalauzban a nyomkeresésről és az állatok megfigyeléséről, vagy a kullancsok elleni védekezésről, csupa olyan kérdésről, amely praktikus tanácsokat ad, és hitelesen ismerteti a legfontosabb tényeket. Nem feledkezik meg a legfontosabb helyeken a hivatkozásokról sem, hogy mondanivalóját alátámassza. Az avatatlan és kezdő természetjárókat sem zárja ki az olvasásból, leírja, hogy miért is nem érdemes frissen mosott hajjal nekiindulni az erdőnek és milyen organikus rovarriasztó szereket találhatunk magunk körül. Sorra veszi a legújabb kutatások eredményeit, mint például azt az osztrák- finn kooperációban készült vizsgálatot, amelyik a fák lézerszkennelése során nyert bizonyítható adatokat a növények 24 órás életciklusáról. Az író mindig bemutat egyéni, saját élményeihez köthető példákat, így teszi személyessé és vonzóvá az adott tartalmat. Ugyanakkor van még egy faktor, amely közkedvelté teheti a szerzőt: nem akar meggyőzni a természetvédelemről és az élő környezet szeretetéről, de a maga rávezető elbeszélői stílusában ad realisztikus ábrázolást valóságos tényekről, létező és jól megfigyelhető természeti folyamatokról.

A könyv végén egy ajánlást is tesz, hogy az egyes évszakokban mit tudunk megfigyelni egy erdő életében, és hogyan érdemes felkészülni a kirándulásra. Ezzel kitágítja a szabadidő eltöltésének lehetőségét, és olyan csábító felfedezésekre sarkall, amelyeket csak egy erdőt jól ismerő ember tud bemutatni. Wohlleben a legkisebb gyerekekről sem feledkezik meg: több játékot is bemutat, amit az erdőben lehet játszani, vagy éppen az élő természet veszélyeztetése és zavarása nélkül el lehet készíteni. Ilyen például a síp, amelyet a kirándulások elengedhetetlen kellékével, egy kis zsebkéssel bármikor el lehet készíteni, és azonnal ki lehet próbálni, hogy hogyan szól.

A kiadvány, a szerző többi könyvével együtt, kiválóan kiegészítheti az iskolai környezeti oktatást, pedagógiai célokra és egyéni ismeretszerzésre egyaránt alkalmas. Sőt, – csak hogy egy személyes példával zárjam a recenziót – egy általam ismert erdei iskolai táborban a kirándulások közben is használják: egy-egy pihenő alkalmával szoktak felolvasni belőle, és helyben feldolgozzák a gyerekekkel az egyes fejezetek tartalmát.

ERDEI kalauz : növények, állatok, évszakok, kirándulás / Peter Wohlleben ; [ford. Malyáta Eszter]. - Budapest : Park, 2019. - 214, [4] p. ; 22 cm

